

## Σ Υ Μ Μ Ε Ι Κ Τ Α

### CORRECTIONS AUX LETTRES ANONYMES DE LOND. ADDIT. 36749

Le texte des ces lettres a été divisé malheureusement en deux parties ; cependant il faut se réjouir de l'édition réalisée par R. Browning et B. Laourdas. En 1952, j'avais moi-même copié ces lettres ; cela explique que j'ai pu faire une nouvelle collation du texte édité. Il est bon en général, mais il est cependant des erreurs qui ont échappé à une double lecture. C'est que le texte, s'il est assez facile à lire, est fort difficile à comprendre et à traduire ; certains passages (par exemple la lettre 88) sont tellement abstraits qu'ils donneraient du fil à retordre aux meilleurs hellénistes.

Il est regrettable que dans la seconde partie de l'édition, dans l'Épétiris, l'on n'ait pas adopté l'usage des majuscules après le point ni même une division en paragraphes par alinéas, au moins pour les lettres un peu longues dont la lecture aurait pu être rendue plus aisée. L'usage de la majuscule me semble exigé aussi pour les mots *Θεός*, *Πνεῦμα*, dans le sens chrétien, car ils désignent des personnes aussi réelles que Cléanthe ou Alcmène pour l'auteur. Les lectures que je propose ne sont pas des conjectures personnelles, mais des leçons du manuscrit. J'avoue, à la décharge des éditeurs, que j'ai trouvé dans ma copie beaucoup plus d'erreurs que je n'en ai relevé dans leur édition ; la leçon du manuscrit est celle qui se trouve après les deux points.

#### 1) ΕΕΒΣ, 27, 1957, p. 153-212.

- p. 153 l. 21 ἐστὶ : ἐστι ; 1. 30 προσβεύειν : προσβεῦ[ο]ν  
p. 154 l. 44 παραδεχόμενος : -μενον ; 1. 46 ἀποπεμπόμενος : -μενον (βιβλιδάριον) ; 1. 47 συλλέγων : συλλέγειν ; 1. 61 ἐκείνω : ἐκεῖνα  
p. 155 l. 81 ταύτην αὔξον : ταύτης αὔξον ; 1. 89 δυοπισσιῶ : δ(ια)πισσιῶ  
p. 157 l. 161 τὸ αἷτιον : τὸν αἷτιον... εἰσέρχεται καιρόν  
p. 159 l. 242 πολυπραγοῦντων : -μονούντων  
p. 161 l. 292 ὄντα ὑμῖν : (με) ὄντα υ(ιό)ν ; 1. 296 περιττήν : περὶ τήν (περὶ τήν cod.)

- p. 167 l. 523 τῆς omit. cod.
- p. 169 l. 597 ὑποδείγματι : ὑπόδειγμά τι (?)
- p. 174 l. 770 εἰ δι' οἶος : εἰ δ'...
- p. 180 l. 1001 δισχυρίζεσθαι : δισχυρίζεσθε
- p. 182 l. 1048 σὸν εἶναι τοῦτο : σὸν' εἰ τοῦτο ; ἀποβολῆ ; ἀποβολή ; l. 1049 ἐκκοπήναι : ἐκκοπή σοι (εἰ τοῦτο τὸ δρᾶμα λοιπὸν καὶ εἰ χειρὸς ἀποβολή καὶ ποδὸς καὶ ὀφθαλμοῦ δεξιοῦ, εἰ σκάνδαλόν τι παρεισάγοιεν, ἐκκοπή σοι νενομοθέτηται) ; l. 1052 μεγάλην : μεγάλου
- p. 184 l. 1141 ἀπροκαλύπτως : ἀπαρακα-
- p. 188 l. 1295 τοῦτω : τοῦτο
- p. 189 l. 1311 ἀποπλῦναι : ἀπαλῦναι ; l. 1319 σοι : σου
- p. 191 l. 1394 περὶ : ὑπὲρ ; l. 1398 εἰ καὶ πάντων, τὴν κυρίαν ἔχει φροντίς : εἰ καὶ πάντων τὴν κυρίαν ἔχει, φροντίς.
- p. 194 παρακουσθεῖς, παρειμέναις : παρακουσθεῖς, | νόσον κατευξάμενος τοῖς παρακούσασιν ἔπεμψεν· ὁ καθ' ἡμᾶς δὲ γέρων εἰσακουσθεῖς | παρειμέναις...
- p. 197 l. 1624 ἦ : (τύχης) ἦ (τῶν ἐκτὸς ἔχει διορισμόν),
- p. 198 l. 1662 εἶχε δέ τι : εἶχε δ' ἔτι
- p. 199 l. 1687 ἡσυχουῖσα : ἡ συσχοῦσα
- p. 200 l. 1720 οὐ κατὰ στάχνας : οὐκ ἀστάχνας (αστάχνας cod.)
- p. 201 l. 1739 τὸν βο : τὸ νῦν (το νῦν cod.) ; l. 1749 μεταμελήσαντας : μελετήσαντας
- p. 204 l. 1851 ἀσταθεῖ : εὐσταθεῖ ; l. 1857 ἐπιβέβλωσαι : ἐπικέκλωσαι ; l. 1866 ἐπίκλημα : ἐπίβλημα
- p. 207 l. 1972 οἶαν ἐπ' ὄντι : οἶα νέω ὄντι
- p. 208 l. 2011 ἀλιπῆ : [ὑπολα]μπῆ
- p. 210 l. 2059 πρόσθεσιν : πρόθεσιν?
- p. 211 l. 2093 οὐδὲ : οὐ τὸ (οὐ χρόνος, οὐ τὸ τοῦ χρόνου) ; l. 2095 ἀνοίας, γραφῆ, : ἀνοίας γραφή (γράφομαι)

## 2) Byzantion, 24, 1956, 397 - 452.

- p. 441 - 2 (n. 8) l. 9 δύναται : δύναμαι ; l. 19 ἄξια : ἀξίαν (ἄμειψιν)
- p. 442 (n. 26) l. 4 ἀναμένειν : ἀνανεύειν ; l. 22 ὄρᾶς καιρὸν : ὄρᾶς τὸν καιρὸν ; l. 28 τὸ περὶ : τῷ...
- p. 444 (n. 53) l. 3 - 4 οὐκ ἔχουσης τῆς σελίδος : (οἷς εἴ τι...) οὐκ ἔχον, τὸ τῆς σελίδος πᾶν... δοκεῖ.
- p. 444 (n. 54) l. 7 ἀμέριμνον. : ἀμέριμνον, ὅτι τὴν ; l. 10 post δεσποτικῆς ; ;
- p. 445 - 6 (n. 69) l. 12 ἐκείνου (?) : ἐκείνοι ; l. 47 post λύκου adde τινὸς
- p. 446 (n. 71) l. 3 ἐκείνων : ἐκείνην ; l. 8 συνταπεινοῦσασθαι : -νοῦσθαι
- p. 447 (n. 73) l. 8 εὐθηθές : εὐθές

- p. 448 (n. 84) l. 4 κατέβαλον : κατεβάλον  
 p. 449-50 (n. 88) l. 9 ἀπιδόντες : -δόντας ; l. 10 προορίπιεσθαι : -τεϊ-  
 σθαι ; l. 16 post προστιθέναι adde γραφή ; l. 30 διορθωσόμε-  
 νον : -σάμενον ; l. 34 διορθώσεως : επιδιορ- ; l. 36 ante συνπι-  
 σκέψεως adde έτέρας  
 p. 451 (n. 94) l. 3 post σπουδής adde ειπείν ; l. 5 λάμβοις : λάμβους ;  
 l. 11 σου : σοι  
 (n. 98) l. 1 post μικρόν adde μοί ; l. 9 ανακάμπτων : ανακαλύ-  
 πτων ; l. 10 τούτο : τούτου  
 p. 452 (n. 99) l. 1 ἀπαντησάμενον, άμα : ἀπαντησάμεγοι νάμα

J. DARROUZÈS

### ΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΣΤΡΙΩΤΟΥ ΣΚΕΝΔΕΡΜΠΗ

Ἡ κατάληψις τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸν ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνα ἀποτελεῖ ὄχι μόνον ἓνα θλιβερὸν ἐπίλογον τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἱστορικὰ προβλήματα τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Βαλκανικῶν λαῶν ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν εἰσβολέων ἰδιαιτέραν ὄλως θέσιν κατέχει ὁ ἥρωας Γεώργιος Καστριώτης, ὁ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπικληθεὶς Σκενδέρμπεης, ὁ ὁποῖος ἐπὶ μίαν εἰκοσιπενταετίαν σχεδὸν (1443 - 1468) ἀντίστη γενναϊότατα κατὰ τῶν εἰσβολέων εἰς τὴν Ἀλβανίαν χωρὶς νὰ γνωρίσῃ τὴν ἧτταν. Ἡ ἥρωϊκὴ ἀντίστασις τοῦ Σκενδέρμπεη προκάλεσε τὸν θαυμασμόν τόσον τῶν συγχρόνων του, ὅσον καὶ τῶν μεταγενεστέρων γενεῶν καὶ ἡ ἱστορία του ἀπετέλεσεν ἀγαπητὸν ἀνάγνωσμα ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους, ἰδίως κατὰ τὸν ΙΓ' καὶ ΙΖ' αἰῶνα, ὁπότε ὁ τουρκικὸς κίνδυνος ἦτο ἀκόμη αἰσθητὸς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Οὕτω σειρὰ θρύλων ἐδημιουργήθη περὶ τοῦ Σκενδέρμπεη καὶ τῶν ἀγῶνων του, ὥστε ἀποτελεῖ πλέον δυσκολώτατον πρόβλημα ἢ ἀποκατάστασις τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Τὸν ἀσφαλέστερον ὅμως ὁδηγὸν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελοῦν ἀναμφιβόλως αἱ εἰδήσεις τὰς ὁποίας μᾶς παρέχουν τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Σκενδέρμπεην ἔγγραφα ἐκ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν ἀρχείων καὶ ἰδίως τῆς Ἱταλίας. Εἶναι φανερὸν λοιπὸν ὅτι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν συγγραφὴν μιᾶς ἱστορίας τοῦ Σκενδέρμπεη μὲ σοβαρὰς ἐπιστημονικὰς ἀξιῶσεις ἦτο ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ ἔκδοσις ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἀρχεῖκου ὑλικοῦ, δημοσιευθέντος ἢ ἀνεκδότου.

Ἦδη τὸ 1899 ὁ C. Jireček εἶχε συλλάβει τὴν ἰδέαν ἑνὸς τοιούτου ἔργου εἰς τὰ πλαίσια ἑνὸς εὐρυτέρου Corpus ὄλων τῶν ἐγγράφων τῶν σχε-